

MEB - AGS - ÖABT
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ
ÇÖZÜM - 6

Bu denemenin her hakkı saklıdır. Hangi amaçla olursa olsun, denemenin tamamının veya bir kısmının Yayınevimizin yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğrafının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ya da kullanılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar gerekli cezai sorumluluğu ve denemenin hazırlanmasındaki mali külfeti peşinen kabullenmiş sayılır.

Bu testte 50 sorunun çözümü vardır.

1. Ra harfinin ince okunduğu yerler;

- Ra esre olursa
- Ra harfi sakin, kendinden önceki harfin harekesi de esre olursa
- Ra harfi ve kendinden önceki harf sakin, bir önceki harfin harekesi esre olursa
- Ra harfi sakin, kendinden önceki harfte harfi lin olan ya olur ve vakfedilirse

I, II ve III. öncüllerde yer alan kelimeler kalın okunurken. IV ve V. öncüllerde yer alan kelimeler ince okunmaktadır.

Cevap: D

2. (ط) Vakf-ı Mutlak: Vakf yapılması evla olmakla birlikte vâsl da yapılabilir. Durulduğunda geriden alınmaz.

(ز) Vakf-ı Mücevvez: Vakf caiz olmakla birlikte vasl evlâdır. Durulduğunda geriden alınmaz.

(م) Vakf-ı Lâzım: Kesinlikle durulması lazım. Vakf yapmak vacip, vasl yapmaksa haramdır.

(ج) Vakf-ı Câiz: Vakfın ve vaslın caiz olabileceği bir yerde durmaktır. Ancak durmak geçmekten daha evladır.

(ص) Vakf-ı Murahhas: Zaruret olmadıkça kullanılmamalıdır. Okuyucunun nefesinin yetişmediği yerde zarurete binaen durulur. Durulduğu takdirde geriden almaya gerek yoktur.

Cevap: C

3. I. Med harfinden sonra sükun (•) arızı olarak gelirse; Medd-i Arız
II. Med harfinden sonra hemze (ء) aynı kelimede harekeli olarak; Medd-i Muttasıl
III. Fethalı bir harften sonra ye (ي) sakin ve sonraki harfinde sakin olarak; Medd-i Lin

Cevap: A

4. İşmam, sükûndan sonra ötreye işaret etmek üzere dudakları önde yummaktadır.

Cevap: C

5. E seçeneği mübhematin Kur'an'da yer almasının sebeplerinden biri değildir. Kur'an'ı Kerim şahıs, mekân ve zamandan ziyade olaylar ve olay içeriğinde verilecek mesaj üzerinde durur. Bu sebeple müphem lafızlarda geçen bu tür ifadeler kişilere verilen önemin bir sebebi değildir.

Cevap: E

6. GARİBÜ'L KUR'AN: Az kullanılması, farklı lehçe ve dillerden alınması sebebiyle manası sözlüklere veya uzmanlarına başvurulmadan anlaşılamayan kapalı lafız şeklinde tanımlanmaktadır. Kuran'da yer alan garib kelimelerle ilgili ilk çalışmayı Nafi b. Ezrak yapmıştır. Bu lafızların bulunması için çoğunlukla Arap Şiirlerine başvurulmuştur. İlk başvuran ise Abdullah b. Abbas'dır.

Cevap: A

7. MÜTEŞABİHÜ'L KUR'AN: Manaları bilinmeyen yahut herhangi bir sebepten ötürü anlamlarında kapalılık bulunan ya da birden çok manaya ihtimali olup bu manalardan birisini tercihte zorluk söz konusu olan ayet kelime veya harflerdir.

Cevap: A

8. Kur'an, Peygamberimiz döneminde kitap hâline getirilmemiştir. Bunun sebepleri ise;

- Peygamber hayatta olduğu için gerek duyulmaması,
- Kur'an ayetlerinin sıralı inmemesi,
- Vahyin inmeye devam etmesi,
- Son vahiy ile Peygamberimizin vefatı arasındaki sürenin kısa olması,
- Sonradan gelen ayetlerin önceki hükümleri değiştirme ihtimali. (Nesih)

Cevap: D

9. Abdullah b. Mesud: Kûfe Tefsir Ekolü'nün kurucusudur. Hadis, tefsir ve fıkıh ilimlerinde bir otorite kabul edilmiştir.

Vahiy katipliği yaptığı sırada kendine özel bir Mushaf hazırlamıştır.

Cevap: A

10. METRUK HADİS: Yalancılıkla itham edilmiş bir ravinin, rivayetinde tek başına kaldığı hadistir.

Cevap: C

11. Sünen: Ahkâma dair sadece peygamberimizden gelen merfu rivayetleri fıkıh konularına göre tertip eden eserlerdir. Sünenler çoğunlukla temizlik konusuyla başlar sonra sırasıyla ibadet, muamelat, ukubat ve ahlak konularına yer verir.

Cevap: B

12. Kıraat: Talebenin hadisi bizzat hocaya okuması, hocanın da ondan dinlemesidir.

Kitabet: Hocanın, rivayetlerinin hepsini yahut bir kısmını başka bir yerde bulunan birine bizzat yazarak veya başkasına yazdırarak göndermesi ya da yanında bulunan birine yazdığı veya yazdırdığı rivayetleri vermesidir.

İ'lam: Hocanın, talebesine gösterdiği hadisi veya kitabı kendisinden rivayetine izin verdiğini belirtmeksizin, "Bu benim falan kişiden aldığım ya da duyduğum rivayetimdir" demesidir.

Cevap: A

13. Fiili sünnet Hz. Peygamber'in bizzat yaparak etrafındakilere örneklik oluşturan sünnetidir. Bu tür sünnetler daha çok başkalarının dilinden anlatım şeklinde nakledilir.

CEVAP: D

14. Ebû Hâşim el-Cübbâî, ahvâl konusundaki görüşüyle meşhurdur. Allah'ın sıfatları meselesinin çözümü konusunda bu teoriyi ilk kez o kullanmıştır. Ahvâl teorisi, Allah'ın sıfatlarının O'nun zâtıyla ilgisini, geniş anlamda ise, küllilerin varlıklarla ilişkisini açıklamaya tartışmalarından doğmuştur.

Cevap: D

15. Ruhsat: Bazı mazeretlerden dolayı aslî hükmün gereğine uymamayı meşrû hale getiren geçici hükümdür. Yolcunun namazını kısaltması Hanefilere göre azimet olarak değerlendirilmektedir.

Cevap: D

16. Akif, akşam namazını kıldığı esnada son oturuşa geldiğinde ilk secdelerden birini eksik yaptığını hatırlar. Akif Tahiyattan sonra secdeyi yapar ve yeniden tahiyatı okur, selam verir.

Cevap: A

17. Her aydan üç gün oruç tutmak, bunu özellikle her ayın 13, 14 ve 15. günlerinde yapmak müstehap kabul edilmiştir. Peygamberimizin özellikle ayın 13, 14 ve 15. günlerinde olmak üzere her ay üç gün oruç tutmayı tavsiye ettiği rivayet edilmiştir.

Cevap: A

18. X yılın başında 50 gr. altın ve 200 bin TL para ile nisap miktarı mala sahiptir. Yılın sonuna gelindiğinde de X'in elinde 90 gr. altın, 50 bin TL para ve bir araba var. Araba alım satım maksadıyla alınmayıp daha sonra kiraya verildiği için bizzat ticaret malı değildir. Bu sebeple arabanın kiralandığı para diğer nisap miktarı mala katılarak zekâtı hesaplamak gerekir. Sonuç olarak X elindeki 90 gr. altın ve 50 bin TL paranın zekâtını verir.

Cevap: D

19. Örfün muteber olabilmesi için:

- Umumi olması gerekir.
- Hadise ve olay anında mevcut olması gerekir.
- Açık irade beyanıyla çakışmaması gerekir.
- İslam'ın temel prensipleriyle çakışmaması gerekir.

Bir belde ya da bir meslek grubuyla sınırlandırılmış olması gerekli değildir. Zira çoğu örfler bu şekilde ortaya çıkar. Diğer maddelere aykırı olmamak kaydıyla bu tür örfler geçerlidir.

Cevap: E

20. Cumhur ve Hanefiler ibadet alanında fasit ve batılı aynı anlamda kullanmışlardır. Yani rükün ve şartlarını taşımayan bir fiil batıl ya da fasit olarak isimlendirilebilir. Muamelat sahasında ise Hanefiler fasit ile batılı ayrı manada kullanır. Hanefilere göre rükün veya şartlardan en az birini taşımayan fiil batıldır. Her iki zümreye göre de batıl bir fiile hiçbir hüküm bağlanamaz. Ancak Hanefilere göre muamelattan olan fasit bir fiil şart ve rükünleri tamamlanarak sahihe dönüştürülebilir.

Cevap: E

21. İslam hukukuna göre evlilik birliğini sona erdiren yollardan biri de karı-kocanın karşılıklı olarak anlaşmasıyla evliliğe son vermeleridir. Bir başka ifadeyle kadının, teklif ettiği bir bedel karşılığında kocasının da rıza göstermesiyle ayrılabilmesidir. Çoğu kere bu yolla ayrılma talebi kadından gelmekte ve ayrılma isteyen kadın bunun karşılığında bazı mâlî yükümlülükler üstlenmektedir. Bu boşanma şekline Hul' denir.

Liân, karısının zina ettiğini veya doğan/doğacak çocuğun zina ürünü olduğunu iddia eden kocanın hâkim huzurunda bunu yeminle teyit etmesi, kadının da kocasının yalan söylediğine ve kendisinin mâsum olduğuna aynı tarzda yemin etmesidir.

Tefviz: Kişinin kendine ait hukukî bir yetkiyi başkasının kullanmasına izin vermesi anlamında fıkıh terimidir. Bu talak için kullanıldığında kocanın boşama yetkisini karısıyla paylaşması manasına gelir.

Tefrik: Hâkim kararıyla evliliğe son verilmesi anlamında fıkıh terimidir.

İla': Kocanın, eşiyle cinsel ilişkide bulunmamak üzere yaptığı yemin, kazâî boşanma sebeplerinden biridir.

Cevap: D

22. Takiyye: Can ve mal güvenliği sebebiyle inancı gizlemektir.

Beda: Şîa fırkalarına göre Allah'ın ilim, irade ve tekvin sıfatlarında değişimler meydana gelebileceğini ifade eden kelâm terimi.

Rec'at: Allah'ın bazı insanları eski suret ve şekilleriyle dünyaya döndüreceğine inanmaktır.

Tevella: İmamları ve Ehlibeyti sevenleri sevmek ve dost kabul etmek.

Teberra: İmamlara ve Ehlibeyte düşmanlık edenlere kin besleyip düşman olmak ve uzaklaşmaktır.

Gaybet: On ikinci imamın ortadan kaybolmasıdır.

Cevap: B

23. Ye's yani ümitsizlik hâlinde edilen tevbe ile alakalı verilen bir örnektir.

Cevap: A

24. Yes yani umutsuzluk hâlinde edilen tevbe Eşariye göre geçerli değildir. Matürîdi ise bunun geçerli olacağını söylemiştir.

Cevap: C

25. Tafsili iman, Allah'ın ve Hz. Muhammed'in bildirdiği tüm emir ve buyruklara tüm ayrıntıları ile birlikte inanmak olarak ifade edilebilir. Tafsili iman, helal ve haram olan davranışları öğrenerek buna uygun olarak davranmak olarak ifade edilmektedir.

Cevap: A

26. Mutezile'nin, Yüce Allah'ın zatının şimdi ve gelecek zamanlarda, dünya ve ahiret hayatında, görülmesi keyfiyetine karşı çıkmaları tevhid sistemlerinin çok önemli bir parçasını oluşturur. Bu sebeple Mutezile, Kur'an'da zâhiren Allah'ın görüleceğine dair olan âyetleri müteşâbih olarak nitelendirir. Bu tür âyetlerin te'vil edilmesi gerektiğini savunur.

Cevap: E

27. Bazı aşırı Şîa fırkalarında görülen, âlemin yaratılışı ve idaresinin, âhirette ceza ve mükâfat verme işinin Hz. Peygamber ile Hz. Ali ve imamlara havale edildiği şeklindeki düşünce; iradî fiillerin meydana getirilmesinin Allah tarafından tamamen insanlara bırakılması anlamında bir terimdir.

Cevap: E

28. Dürzilik: Hakim bi Emrillah'ın ilah olduğuna inanırlar. Allah'ın bazı kişilere hulul ve tecelli ederek insanlara yaklaştığını savunurlar. Toplumu Ukkal ve Cuhhal olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Günümüzde Lübnan'da bulunurlar.

Cevap: C

29. Şiilerin Hz. Ali'nin imameti hakkında ileri sürdüğü deliller;

- Kırtas
- Gadir-i Hum
- Sakaleyn
- Tathir ayeti

Cevap: D

30. Allah inancını İslâm'dan almakla birlikte, İslâm'ın çok net ve açık olan tevhit inancını hulûl ve Hz. Ali'nin uluhiyeti bağlamında yorumlamıştır. Bu nedenle Allah inancı, Ali'nin tanrı oluşu akidesine ve "AMS" formülüne dayandırılmıştır. Hamdan el-Hâsibî'nin on altı bölümden oluşan *Kitâbu'l-Mecmu* adlı eserinin "şehadet" adını taşıyan on birinci bölümündeki şu ifade de, fırkanın temel akidesini teşkil eder: "Ben şehadet ederim ki Ali b. Ebî Tâlib'ten başka ilah, Muhammed Mahmûd'dan başka hicâb, Selmânı Fârisî'den başka bâb yoktur". Buna göre Ali Allah'tır. Kendi nurundan Muhammed'i yaratmıştır. Ali "manâ"dır; Muhammed ise "isim"dir, Selmân-ı Fârisî'yi yaratmıştır ve o da "bâb" olarak anılmaktadır. İlki "ayn", ikincisi "mim" üçüncüsü ise "sin" harfiyle sembolize edilmektedir. Böylece "ayn-mim- sin" (AMS) fırkanın sembolü ve sır olarak kabul edilmiştir.

Cevap: A

31. Sevik (624)

Hamraü'l Esed (625)

Zatü'r Rika (626)

Tebük (630)

Cevap: B

32. Paragrafta anlatılan olay Sifulbahr'dır.

Cevap: B

33. I. Rifade: Kabe'yi ziyarette gelenlerin yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak,
II. Hicabe: Kabe'nin bakımını yapmak ve anahtarlarının korunmak,
III. Sefaret: Kureyş'in dış temsilciliği görevini ifade eder.

Cevap: E

34. Recı Vakası: Mersed b. Ebû Mersed veya Âsım b. Sâbit Serıyyesi adıyla da bilinen ve geceleri yürüyüp gündüzleri gizlenen heyet, Mekke ile Usfân arasında Hüzeyl kabilesine ait Hedâ bölgesinde konakladığında Lihyânoğullarından 100 kişilik bir birlik tarafından kuşatıldı. Müşrikler bunlara teslim oldukları takdirde kendilerine bir zarar vermeyeceklerini, Mekkelilerden fidye almak için böyle davrandıklarını söylediler. Ancak onlar bu teklifi kabul etmeyip çarpışmaya girdiler. Mersed, Âsım, Hâlid ve Muattib şehid olunca Hubeyb, Zeyd ve Abdullah öldürülmeyeceklerine dair söz aldıktan sonra çıktıkları tepeden inerek teslim oldular. Mekke'ye götürülmek üzere yola çıkarılan bu üç sahâbiden Abdullah bağlı olduğu ipten kurtulup kılıcını çekerek mücadeleye giriştiyse de taşla tutularak şehid edildi. Hubeyb ile Zeyd, Mekke'ye götürülüp Bedir'de öldürülen yakınlarının intikamını almak isteyen Mekkeliler'e satıldı. Hubeyb ile Zeyd kendilerine yapılan baskılara rağmen İslâmiyet'ten dönmeyi reddettiler ve bir süre Mekke'de hapsedildikten sonra harem sınırları dışındaki Ten'im mevkiine götürülüp şehid edildiler.

Cevap: B

35. Soruda hakkında bilgi verilen Emevi halifesi Ömer b. Abdülaziz'dir.

Cevap: C

36. Talik: Sözlükte asılmak, askıya alınmak manasına gelmektedir. Harfler kavisli ve harekesi olmayan bir yazı çeşididir.

Cevap: B

37. Bir cemaatin büyüğü, bir topluluğun başkanı, başkan vekili veya temsilcisi olan kimseye Nakib ismi verilmektedir.

Cevap: A

38. Ribat: Sözlükte "düşman saldırılarını önlemek için sınır boylarında nöbet tutmak" anlamına gelmektedir. Bu terim hadislerde, Allah yolunda savaşmak için atların hazır tutulmasının yanı sıra daha çok "nöbet tutmak" ve "sınır muhafızları" anlamlarında kullanılmıştır: "Allah yolunda sınırda bir gün nöbet tutmak dünyadan ve onun üzerinde bulunanlardan daha hayırlıdır" (Buhârî, "Cihâd", 73) hadisinde de bunun önemi dile getirilmiştir.

Cevap: C

39. Soruda verilen bilgiler Kindî'ye aittir.

Cevap: E

40. İbn Bacce: Batı'da yetişen ilk İslam filozofudur. Batı'da Avempace, İslam dünyasında ise İbnü's Saiğ olarak bilinmektedir. İnsan ve insan mutluluğuna önem veren bir filozoftur.

Cevap: E

41. Teleolojik Delil:

Nizam ve gaye, inayet, tasarım vb. değişik adlarla da bilinmektedir. Bu delil alemin varlığına değil, sergilemiş olduğu 'düzen' ve 'gaye'liliğine dayanmaktadır. Savunucusu W. Paley'dir.

1) Gaye ve Nizam Delili: Evrende bir düzen vardır. Bütün varlıklar bir düzen ve ölçü içinde hareket eder. Varlıkların yaratıldığı bu düzen ve gaye sadece yaratıcı ve düzenleyici bir iradenin eseri olabilir ki bu irade sahibi yüce Allah'tır.

2) İnayet Delili: Yeryüzündeki bütün varlıklar insanın varlığına uygun yaratılmışlardır. En çok kullanılan "İbn Rüşd'tür. Bu uygunluğun tesadüfen olması düşünülemez. İşte bu uygunluk Allah'ın insana inayetinin sonucudur. Batı dünyasında 18. yy'den itibaren tartışılmaya başlanan teleolojik delilin önde gelen savunucusu "W. Paley'dir. Teolojik delili İbn Rüşd 'inayet delili' olarak isimlendirmiştir.

3) İhtira (İcat) Delili: Kurucusu; İbn Rüşd'tür. Doğadaki bütün varlıklarda görülen canlılık kendiliğinden olan bir durum olmayıp Tanrı'nın bir icadıdır ve her birinde insan için bir fayda vardır.

Cevap: C

42. Panenteizm:

- Alfred North Whitehed tarafından ileri sürülmüştür.
- "Tanrı hem içkin hem de aşkındır."
- "Tanrı evreni içerir, ama onunla özdeş değildir."

Cevap: B

43. John B. Watson tarafından ortaya atılmış ve daha sonra F. Skinner tarafından geliştirilmiş olan bir görüştür. Herkes tarafından gözlenebilir ve ölçülebilir davranışların incelenmesi, psikolojinin tek bilimsel yaklaşımıdır. Davranışçı yaklaşıma 'uyaran-tepki' (U-T) denir.

Davranışın devamlılığı dış etkilere bağlıdır, davranışın sonunda ödül varsa davranış tekrarlanır, ceza varsa davranış sona erer.

Cevap: C

44. Gelenek Öncesi Düzey:

Ceza ve İtaat Eğilimi

Saf Çıkarıcılık (Araçsal İlişkiler Eğilimi)

Geleneksel Düzey:

İyi Çocuk Eğilimi (Kişilerarası Uyum)

Kanun ve Düzen Eğilimi

Gelenek Sonrası Düzey:

Toplumsal Sözleşme Eğilimi

Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

Cevap: E

45. Doğal dinî gruplar, üyeleri kandaşlık, komşuluk, arkadaşlık gibi tabii bağlarla birbirine bağlı aynı zamanda dinî bağları da olan aile, klan, kabile, köy gibi ilkel toplumlara özgü sosyal birimlerdir. Bir doğal grubun üyesi olmak, aynı zamanda mevcut dinî grubun da üyesi olmak anlamına geliyordu. Aralarındaki bağın sırf dine dayanağı gruplara ise sırf dinî gruplar adı verilir.

Doğal dinî grupların, çoğunlukla, ilkel ya da daha az karmaşık kültürlerle sırf dinî grupların evrensel dinlerle birlikte ortaya çıkmıştır. Doğal grupları birbirine bağlayan doğal "kandaşlık hısımlık, soy, komşuluk bağı" iken sırf dinî grupların cemaat oluşturmalarını sağlayan temel bağıdır.

Cevap: E

46. Dünyayı yedi iklim bölgesine ayırarak ele alan düşünür İbn Haldun'dur. Bunların yanında İbn Haldun asabiyet adını verdiği dayanışma ve sosyal bütünleşme güdüsünü, bütün tarihî ve toplumsal olayların temelindeki psikolojik faktör olarak görür.

Cevap: D

47. Soruda verilen tüm eşleştirmeler doğrudur.

Cevap: E

48. Yaygın Eğitim: Örgün eğitim sistemine girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunmuş olan ya da bu kademelerin birisinden ayrılmış olan bireylere göre verilen eğitimidir. Halk eğitimi, çıraklık gibi.

Cevap: C

49. Yom Kipur: Kefaret günü de denir. Yılbaşı kutlamasının başlangıcından itibaren geçen 10 günün sonundaki tevbe günüdür. Yahudi inancına göre insanın Roş Haşana'da tasarımı yapılan bir yıllık kaderi Yom Kipur'da son şeklini alır ve mühürlenir. Bu nedenle Yom Kipur, Yahudilikte çok önemli bir gündür. Yahudiler o gün hiçbir iş yapmazlar. Sadece ibadet ve tövbe ile meşgul olurlar. O gün İsrail'de hayat adeta durur. Gazeteler çıkmaz, televizyonlar yayın yapmaz, acil olanlar dışında her türlü kamu hizmetine ara verilir. O gün yıkanmak, deri giysi ve ayakkabı giymek yasaktır.

Cevap: B

50. Soruda ele alınan konsil Floransa Konsili'dir. Papa V. Martin, Basel Konsili'ni 1431'de açtı. Konsil, 1438'de Ferrara Konsili, 1439'da ise Floransa Konsili oldu. Basel Konsili, Papa IV. Eugenius'un karşı çıktığı kilise reformuna destek veren piskoposlarca 1431 yılında İsviçre Basel'de başlamıştır.

Cevap: E